

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Atitudinea liturgică a preotului.

Primisem însărcinarea pentru prelucrarea acestei teme care mă preocupă mai de mult și asupra căreia scrisesem în câteva gazete. „Cultura Poporului” din București în Nr. 215 din 22 I a. c., se grăbi să-mi publice un articol despre acest subiect în șirul articolelor pornite din partea redacției pentru combaterea sectelor religioase.

Eram convins despre importanța deosebită a subiectului și credeam că servesc cauza, dacă trec peste cadrele oficiosului Eparhiei noastre, cu atât mai vârtos că pe acel timp oficiosul nostru publicase tot sub titlul: „Atitudinea liturgică a preotului” o narațiune pretențioasă despre decurgerea unui cerc fictiv religios la care ar fi participat și colegul ce se ascunse sub un pseudonim.

În primul rând trebuie să se clarifice noțiunea de „atitudine liturgică”. Aceasta cu atât mai vârtos fiindcă la Congresul din Lugoj a primit din parte unora o explicație încurcându-se printre lițele „tipiconului” și ale „liturgicei.”

În vorbirea de toate zilele noțiunea „atitudine” se identifică cu cea a „ținutei”. Această idee o găsim exprimată în: „Bună ținută are N. în afacerea X.” ori „Demnă atitudine din partea lui N. În chestia Y.” Atitudinea este dar o ținută ori mai bine zis o manifestare în afară a unui conținut intern. Pentru o și mai clară precizare se poate aduce în legătură cu expresia „Calcă a popă”, are ținută de preot, are atitudine preoțească.

Exprimarea în extern a dispoziției interne este aceea ce numim atitudine. Dispoziția unei persoane depinde de acele bunuri, de posesiunea cărora este coștientă. Dacă aceste bunuri sunt exclusiv de natură materială, dispoziția se va manifesta într-o ținută semeșă, ce va stârni antipatie, dând o atitudine respingă-

toare. În cazul că bunurile posedate vor fi de natură psihică, pornite dintr'un suflet plin de iubire, manifestarea în extern va produce simpatie, iar atitudinea va fi atrăgătoare. Pășirea aceasta cucerește. Întrânsa nu se va reflecta nici trufia celui ce se încrede în bunurile externe și nici farizeismul celui care face să i-se bătuiască comori interne.

O asemenea atitudine reclamă un izvor curat, neprihănit și vecinic inspirător de forțe. Preotul unde va găsi acest izvor de reculegere, dacă nu acolo unde este mai aproape de Mântuitorul, acolo unde i-se pune înaintea Trupul și Sângele Lui... la sf. Liturgie?

Din cadrele sf-tei Liturgii își asumă preotul ținuta sa cea mai demnă și unică inherentă chemării sale: *atitudinea liturgică*.

În acest caz nu mai ajută nici „tipiconul” și nici „liturgica”. Aceste două sunt mijloacele externe, care indică preotului ce să facă la anumite acte din cursul serviciului. Credincioșii văd aceea *cum face* preotul și ei din aceasta se nutresc. Aceasta este *atitudinea preotului* din cursul serviciului. Ea nu se câștigă din instrucțiunile de prin tipicone și liturgice, ea pornește din sufletul curățit al preotului ce trebuie să se afinieze cu Duhul vecinic trimis de Mântuitorul ca și Mângăetor ce dela Tatăl purcede, Duh al adevărului care se sălășluiește întru noi, cei cari trebuie să cunoaștem acest vistier al bunătăților și dătător de viață.

Dătător de viață! Această contopire a duhului preotului liturgisitor în Duhul cel ce s'a pogorât în ceasul al treilea peste apostoli dă viață serviciului divin, ce fără acest izvor ar rămâne în cel mai bun caz mehanic, dacă nu monoton ori de multe ori plictisitor.

Cât avânt în serviciul preotului pătruns de acest duh ce l-am putea numi liturgic! Duhul

liturgică dă ținuta cea mai demnă preotului în cursul serviciului, ținută ce nu se va șterge nici după depunerea sf-telor vestiminte purtate la sf. Liturgie. Acest duh liturgic va însoți mai departe pe preot, îl va conduce în fiecare împrejurare a vieții sale din enorie. El se va desemna pe fizionomia preotului în întreaga lui demnitate împregnându-se în ținuta lui ca și *atitudine liturgică*.

Cel ce posedă acest bun pastoral se aseamănă păstorului bun descris atât de plastic la Ioan c. X. *Acel preot luminează prin blândețea sa modestă, atrage prin dragostea sa nefățărîtă, biruește prin credința sa mândră și cucerește prin nădejdea sa neschimbată.*

Urmărește cu privirea pe acest preot în drumul său spre sf. biserică!

Câtă blândețe în privirea lui... Cu câtă dragoste netezește capul unui copil ce-i cade în cale... Cu câtă amabilitate strânge mâna credinciosului întâlnit în drum... Câtă credință radiază din ochi la sărutarea icoanei de pe tetrapod... Câtă căldură în salutul lui de binecuvântare! Cât cutremur la atingerea de sf. prestol și câtă sfințenie nefățărîtă în cursul serviciului oficiat de cătră dânsul.

Această manifestare în extern al bogatului cuprins divin din inima preotului ca și atitudine liturgică se va păstra în toate funcțiile sale.

Oare-l vei putea vedea în drum spre casa mortului cu țigărele în gură? Ori la pomană prea des golind paharele? Din gura lui ieși-va oare cuvânt greu și ofensător?

Va cuteza cineva să-l ispitească în cuvânt? Incerca-va oare cineva a înscenă discuții vehemente cu un astfel de preot? Ce mijloc mai eficace contra propagandei sectare de cât această ținută preotească?!

Aceasta este atitudinea adevărat pastorală: *liturgică* ca izvor și *demnă* ca și executare, ce mai multe rezultate obține decât abstracta și vasta știință teologică, vărsată cu atât zel peste clericii institutelor noastre.

Oare alături de știința liturgică și cea a tipiconului nu ar fi nevoie încă de un obiect de *educație pastorală*, acela care ar îmbrățișa *știința ținutei preotești* inspirate din atitudinea câștigată dela sf. altar?

Cred că ar produce rezultate cari s'ar adaoge la cele obținute pe terenul combaterii sectelor prin predarea obiectului „sectologie.”

Cine are urechi de auzit să audă, iar cei ce au puțină de-a îndreptă s-o facă!

Arad la 17 Maiu 1928.

Pr. C. Turicu.

Al XVII-lea congres al „Societății ortodexe naționale a femeilor române”.

„Societatea ortodoxă națională a femeilor române” și-a serbat anul acesta adunarea generală și Congresul în București, în zilele de 5 și 6 Maiu. Congresul anului acestuia a depășit cadrele obișnuite, sărbătorindu-se cu multă dragoste luminată și harnică presidentă a societății, d-na Alexandrina Contacuzino.

Pentru a evidenția rostul acestei societăți, află de bine a evoca în mintea cetitorilor timpul și împrejurările în care a luat naștere. În primul deceniu al veacului acestuia, lupta contra limbii și credinței noastre nu s'a întezit numai în Ardeal, concretizându-se în legea școlară Apponyi, ci și în vechiul regat. Limba română era scoasă din uzul zilnic a așa numitei „clase culte” și redusă la rolul de cenușotcă. În teatrul național se jucau mai mult plese franceze, în limba franceză; cele românești și când se jucau, nu se învredniceau de ascultarea celor „subțiri”. A protesta contra limbii franceze, însemna a tradă Franța aliată, însemna a fi trădător. A trebuit săse ridice un profesor-profet, d-i Iorga, să propoveduiască dela catedra universității din București, că a-ți iubi limba mamei nu e crimă și că nu francezii adevărați, ci „franțușii” noștri ne stigmatizează pentru aceasta de trădători. Conștiința românească trezită a recăștigat dreptul limbii românești prin mișcarea care a dus la asaltarea teatrului național, la baricadarea studenției pe străzi, mișcare care poartă numele de lupta pentru limba românească din 1906. Mișcarea țărâneli din 1907, deși sub altă înfățișare, era încălzită tot de suflarea acestui vânt căldicel, pornit din conștiința românească încătușată și umilită. Paralel cu această luptă deschisă contra limbii noastre, se ducea în pensioanele catolice cu limba de propunere franceză, contra limbii și credinței noastre o luptă în umbră, tăcută, ascunsă și acoperită de pavăza arătătoare se ridicau una după alta și erau tot așa de bine populate la Iași și Galați și celelalte orașe, ca și la București. Românul căruia îl da mâna, fși ducea fetele la pensionele „călugărilor” catolice. Și căruț român nu-i dă mâna, când e vorba să fie și el și mai ales „ea” la *modă*?! Am făcut această mică lăciză pentru că am făcut trista constatare, că noi nici azi nu ne-am desbrăcat cu totul de moda aceasta. Sfârșitul era că fetele noastre când ieșau din pensioane nu mai erau nici române, nici ortodoxe. De limba românească se rușinau, până la credința ortodoxă nu se mai coborau, unele treceau la catolicism, altele, dintre cele mai bogate, firește, și singurille moștenitoare, înbrăcau rasa „malcelor”. Îmi scapă din memorie numele unei fete de boier, care fiind sedusă a se călugări, a făcut vâlvă, îmbogățind cu multe zeci de milioane o mănăstire papistășească aflătoare pe pământul Franței. Așa se unelia contra sufletului

românesc! Astfel de stări erau mai ales la București și Iași prin 1910, când s'a ridicat d-na Alex. Cantacuzino și a zis: „Dar pentru D-zeu, să lăsăm noi să ni-se înstrăineze fetele noastre sub ochii noștri?”

De aici și dela această înaltă Doamnă a pornit ideea înființării unei „Societăți ortodoxe naționale a femeilor române”, *Intr'un stat național și curat ortodox.*

Astăzi, după întregirea neamului, prin alipirea provinciilor cu confesiuni diferite și naționalități străine, sună numirea acestei societăți mai puțin paradoxal, atunci însă a stărnit deadreptul mirare și zâmbete! „Societate ortodoxă națională?” „Pentru cine?” „Doar noi toți suntem ortodoci și români!” Mulțimea a primit cu neîncredere inițiativa d-nei Cantacuzino, oficialitatea i-a pus piedici, cercurile străine înalte în cari s'a învârtit au cercat să o câștige pentru acțiuni mai mari, mai umanitare, mai demne de inteligența și averea ei, pentru înfrățirea bisericilor, pentru lupta de emancipare a femeii, în sfârșit pentru orice dar să nu rămână la îngrijia sufletului românesc, care trăiește prin ei și cu sprijinul ei înalt. Această aleasă Doamnă a răspuns însă tuturor acestor ademeniri așa: „nu pot primi această înaltă distincție, căci eu sunt a „Societății ortodoxe naționale a femeilor române” și oricâte neajunsuri am, ori cât de puțin măgulitor pentru mine e această presidenție, e *fapta mea și nu mă pot despărți de la.*

În puterea acestui principiu și prin o stăruință de admirat, am ajuns la a XVII adunare generală a societății, care s'a ținut în marele și frumosul institut al societății din București str. Principatele unite No. 63.

Adunarea generală s'a ținut Sâmbătă. Pentru mine această adunare a fost o revelație. Societatea și-a estins organizația dela unire și asupra provinciilor alipite, ceea-ce știam, și și-a lărgit și cercul de activitate, muncind cu succes nu numai pentru dezvoltarea culturii și educației copiilor români din punct de vedere religios și național, așa precum cere interesul patriotic, scop fixat prin statute, ci și-a estins lucrarea-i binefăcătoare asupra tuturor manifestațiilor vieții, căutând să imprime un caracter religios moral și național. Astfel am putut constata din darea de seamă a numărărilor filiale (32 în capitală și 37 în țară) că societatea a *reînviat sub numirea de școli particulare a „Societății ort. naționale a femeilor române” școlile confesionale ort. rom. din Ardeal, pe cari guvernul le-a preschimbato cu condamnabilă ușurință în școli de stat, susținând și dispunând în o mulțime de școli, grădini de copii, școli primare profesionale, de industrie casnică și licee. Numai în anul trecut au înființat 3 licee cu internate: în Craiova, Galați și Giurgiu. Societatea se îngrijește de îndrumarea religioasă națională a femeilor lucrătoare din fabrici. Cercetază pe boiavii din spitale și închisori; aranjează conferințe religioase; a ținut un concurs cu premii pentru lucrări din muzica religioasă*

și pentru o poezie care să arate rostul mamei, alta mamă și copilul; a inițiat ziua de sărbătorire a mamei; a luat poziție hotărâtă contra concordatului și atacului uniților dela Gherla și și-a înscris în program sprijinirea acțiune conducătorilor bisericeii pentru ridicarea de biserici și capele unde nu avem, ca la Gherla, Huedin și alte centre. Dna. Cantacuzino, la raportul d-nei Nasta, președinta filialei Arad, a acceptat cu satisfacție și recunoștință inițiativă și sprijinul P. S. S. Părintele nostru episcop Grigorie de a înființa societatea în Arad o școală pentru pregătirea de infirmiere (maice), care e cu atât mai trebuincioasă, cu cât, — cum spunea d-na Cantacuzino — spitalele au ajuns a fi azi focare de propagandă sectară. Deși filiala Arad a adunat spre acest scop 500.000 Lei, deși Aradul, prin spitalele pe cari le are e cel mai potrivit loc pentru o astfel de școală, deși în Arad a mai fost o astfel de școală, nu s'a ajuns încă la înființarea ei, căci *oficialitatea e potrivnică.* Doar statul deaceea e stat, să le facă toate ei! Și dacă nu le poate? Se pune de-a curmezișul. Dna. Cantacuzino a terminat spunând că la Arad se va face școala aceasta, căci ea a trecut peste obstacole mai mari, și e cu atât mai sigură de izbândă, cu cât are și concursul P. S. nostru Episcop.

Duminică după participarea la serviciul divin dela sf. Patriarhie, unde însuși Sanctitatea sa Patriarhul a ținut să ia parte, pentru a da binecuvântare lucrărilor congresului, relevând prin o aleasă cuvântare rostul societății, congresiștii am cercetat o grădină de copii nou înființată, într'un suburbiu, unde copiii primesc la amiază și prânz gratuit, și am luat parte la punerea pietrii fundamentale la o școală nouă într'un cartier sărac și neglijat, unde se adunau și aruncau mai înainte gunoalele. Notez că Dna Cantacuzino a stors declarație primarului, că se va îngriji de pavarea străzilor cari duc la școală ce poartă numele „Ecaterina și Gh. Cantacuzino” „ca să nu mai fiu silită a angaja turc să mă treacă în brațe pe vreme de ploaie la școală, cum mă trecea la școala (numele ei nu l'am notat) unde nu mi-ați pavat zăzilele câțiva ani”.

Congresul însuși s'a ținut Duminică la ora 3^{1/2} la „Fundatiunea Carol I.”, unde a luat parte și A. S. Regală principesa Mamă Elena, președinta de onoare a societății cu M. S. Regele Mihai I, cărui i-se prinde pe plept prima distincție, crucea ortodoxă a „Societății ortodoxe”. Președintele congresului P. S. S. Tit Sme-drea, aduce elogiul operei întreprinse de „Societatea ortodoxă națională a femeilor române”, iar d-na președintă Cantacuzino într'o expunere clară și amănunțită înșirând lucrările societății în cel trei ani din urmă, a cărei piatră de temelie este credința strămoșească, arată rând pe rând toate înfăptuirile singuraticelele filiale, între cari înfăptuiri se înșirue și *ridicarea mai multor case parohiale, precum și organizarea sistema-*

tică și permanentă a luptei contra propagandei sectare.

Au luat parte la congres trimișii tuturor Mitropoliilor și a tuturor Episcopilor, cari au adus, rând pe rând, omagiile lor de recunoștință și admirație d-nei Cantacuzino pentru munca pe care o depune și rezultatele frumoase pe cari le-a obținut într-o înțărîrea sufletului ortodox și național. Prea On. părinte Dr. Gh. Ciuhandu, cons. ref. eparhial, delegat al P. Sf. nostru Părinte Grigorie, dimpreună subscrișul, a adus calde cuvinte omagiile d-nei Cantacuzino atât din partea P. S. Sale, cât și din partea „Asociației clerului Andrei Șaguna”, al cărei prezident este. Părintele Mitropolit Gurie al Basarabiei trimite prezidentei binecuvântarea prin o diplomă de onoare, iar comitetul central i-a oferit d-nei A. Cantacuzino o reușită machetă, reprezentând bustul d-sale, executată în marmoră albă de sculptorul Mățăoanu.

Reprezentanții Ministeriilor de culte și instrucție precum și al municipiului București au recunoscut și dânsii îndreptățirea și folosul societății și au mulțumit călduros pentru sprijinul inițiativei particulare așa de bogat în roade și au promis tot concursul. Câte bătăi la ușile oficialităților, câte capacitări, câtă stăruință, câtă muncă nu a dedus femeia aceasta până să întoarcă zimbetul de dispreț al oficialității în admirație, împotrivirea în sprijin, și pe cei ce o priveau de concurență ambițioasă în asociat folositor și iubit!

Adunarea generală și congresul au avut și alte serbări școlare obicinuite și bine succese, am ținut să revelez însă numai momentele mai însemnate, din cari ar putea lua îndemn și filialele dela noi cari stau în privința activității în urma celor din vechiul regat.

T. Cibian.

Adunarea eparhială.

Sedința II-a

ținută la 14 Mai 1928.

Președinte: P. S. Sa Episcopul Dr. Grigorie Gh. Comșa; **Secretar:** Dr. Mihail Nicula.

7. Prea Sfinția Sa Episcopul Dr. Grigorie Comșa salută Adunarea Eparhială și deschide ședința la ora 10 3/4 a. m., iar de secretar al ședinței desemnează pe Dr. Mihail Nicula.

8. Se citește procesul verbal al ședinței I și se verifică.

9. Prezidiul anunță următoarele acte intrate:

a) Raportul special No. 1361—1928 al Consiliului eparhial — secția culturală — în chestia perfectuării acordului de fuzionare al Școlii Normale.

b) Raportul general Nr. 2852—1928 al Consiliului eparhial — secția culturală — despre activitatea sa, partea culturală, în anul 1927,

c) Raportul general 2843—1928 al Consiliului eparhial — secția culturală — despre activitatea misionară pe anul 1927;

se dau comisiunii culturale.

d) Văd. Iulia Nicolaevici născ. Eva Cătană, cere folosirea a jumătate din din sesiune din Remetea luncă pe un an; se dă comisiunii petiționare.

e) Deputatul Dr. Eugen Beleş ridică excepțiune ca deputatul Dr. Ioan Robu să poată funcționa ca membru în comisiunea de verificare în chestia alegării din Radna,

se dă comisiunii organizatoare.

10. Prezidiul prezintă cererile de concediu ale deputaților: Dr. Lucian Georgevici pe zilele de 13 și 14 Maiu, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Coriolan Balta, Sever Bocu, Dr. Romuald Coțoiu, Antoniu Mocioni, Ionel Mocioni, Gheorghe Adam, pe întreaga sesiune, Dr. Ioan Groza pe zilele de 13—15 Maiu, Dr. Aurel Cosma și Dr. Pavel Obădeanu pe ziua de 14 Maiu.

Concediile cerute se acordă.

11. P. S. Sa salută pe Dr. Mihai Gropșianu, membru al Congresului Național Bisericesc, care prin prezența D-sale a onorat Adunarea Eparhială.

12. Urmează la ordinea zilei raportul comisiunii economice. Raportorul Procopiu Givulescu citește raportul general al secțiunii economice a Consiliului eparhial No. 2820—1928 despre gestiunea anului 1927 și propune,

iar Adunarea Eparhială ia raportul în general la cunoștință și hotărăște a se tipări între anexele adunării (Anexa C).

În special Adunarea eparhială aduce mulțumiri On. Minister al Cultelor și mai ales mulțumeste personal Diui Vasile Goldiș, fost ministru al Cultelor și Artelor, pentru suma de Lei 1.000.000. dată eparhiei în scopul adaptării edificiului Consiliului eparhial.

Apoi se radiază următoarele sume:

a) la fundațiunea Ebeșfalvai diferența de arendă forțată de Lei 240.

b) la fondul Ioan Mețlanu (Tipografie) abonamente „Biserica și Școala” pe anul 1925—26 Lei 350 și 2% reducere din valoare, Lei 33.008.

c) la L'brăria diecezană 2% reducere din valoare, Lei 8.466.

Total Lei: 42.064.

13. Acelaș raportor referă asupra raportului special al Consiliului eparhial - secțiunea economică - Nr. 1675—1928 cu privire la vânzarea casei din Lugoj, proprietatea fundațiunii Teodor Papp și propune, iar.

Adunarea eparhială ia la cunoștință raportul Consiliului eparhial și, având în vedere motivele invocate în acest raport, aprobă vânzarea casei și a intravilanului din Lugoj, proprietăți

ale fundațiilor Teodor Papp, pentru prețul de Lei: 700.000, oferit de orașul Lugoj și autoriză Consiliul eparhial să încheie contract definitiv cu cumpărătorul.

14. Acelaș raportor referă asupra raportului Consiliului eparhial — secțiunea economică — Nr. 2738—1928 privitor la controlarea averilor din parohii și propune, iar

Adunarea eparhială aprobă raportul și luând în considerare că, contrar hotărârii Adunării eparhiale Nr. 41—927, la finea anului trecut au fost restante la parohii încă 208 socoți parohiale și, având în vedere că la o singură comună sunt 44 socoți restante Adunarea eparhială invită Consiliul eparhial să stabilească pe cale de anchetă cauzele, din care nu se pot înainta aceste socoți Consiliului eparhial spre cenzurare, luând măsuri de sancțiune față de persoanele, în sarcina cărora se vor constata neglijențe.

15. Acelaș raportor referă asupra raportului special al Consiliului eparhial — secția economică — Nr. 2240—1928 privitor la socoțile fodurilor, fundațiilor și ale depozitelor de casă, administrate de Consiliul eparhial în anul 1927 și propune, iar

Adunarea eparhială aprobă acest raport și hotărăște să se tipărească între actele Adunării (Anexa D). Aprobă socoțile și dă Consiliului eparhial descărcarea cuvenită.

16. Acelaș raportor referă asupra raportului special al Consiliului eparhial — secția economică — No. 2769—1928, prin care acelaș Consiliu cere aprobarea bugetului venitelor și cheltuielilor Consiliului eparhial pentru anul 1928 și propune, iar

Adunarea eparhială aprobă bugetul Consiliului eparhial pentru anul 1928 cu

venite de	Lei 6 782.951.
cheltuieli	Lei 6 671.776.
excedent	Lei 21175.

17. În legătură cu rapoartele Consiliului eparhial — secția economică — Dr. Cornel Iancu propune în principiu ca în viitor capitalurile și titlurile de valoare ale eparhiei să nu fie alocate la un singur institut financiar, ci la mai multe institute financiare, plasându-se numai la institute mari și cu garanție materială suficientă, iar Dr. Chiroiu Dimitrie propune să se stipuleze pentru viitor și condițiunile ce se vor avea în vedere la plasarea capitalelor și titlurilor de valoare ale Eparhiei, iar

Adunarea eparhială în act de aceste propunerii invită pe Dr. Cornel Iancu să formuleze în scris propunerea sa, care se transpune comisiunii economice pentru a fi studiată cu concursul Dilor deputați Dr. Chiroiu și Dr. Iancu Cornel și apoi această comisiune să facă raportul pe care-l va crede necesar.

18. Urmează la ordinea zilei raportul comisiunii organizatoare,

Raportorul Dr. Cornel Iancu citește raportul Consiliului eparhial plenar Nr. 2660—1928 și în numele comisiei propune ca raportul să se aprobe în general și să se dispună tipărirea lui între anexele Adunării, iar în special referitor la punctul 4 din rapor referitor la salarizarea secretarilor protopopești, propune a se susține hotărârea luată în Adunarea eparhială din 1927 sub Nr. 22 și totodată invită Consiliul eparhial să intervină la Ministerul Cultelor, ca posturile prevăzute în art. 63 din Statutul pentru organizarea Bisericii să se mențină și în consecință salariile secretarilor protopopești și ale copiștilor să fie luate în bugetul Stului, iar

Adunarea eparhială aprobă atât raportul general cât și tipărirea acestuia între anexele Adunării (Anexa E) precum aprobă și propunerea specială referitoare la punctul 4 din acest raport.

19. Urmează raportul comisiei bisericești. Traian Vășianu citește raportul general 2563—1928 al Consiliului eparhial — secția administrativă — bisericească — despre activitatea sa în cursul anului 1927 și propune, iar

Adunarea eparhială, în general, ia cunoștință de acest raport, ca bază pentru discuția în special. Raportul se va tipări între anexele Adunării eparhiale (Anexa F).

20. Președintele ridică ședința la ora 1 30 p. m., fixând termenul proximei ședințe la ora 4 p. m. a aceleiași zile, când se va pune la ordinea zilei discuția în special a raportului comisiei bisericești.

Președinte:

(ss) Dr. Grigorie G. Comșa

Episcop.

Secretar:

(ss) Dr. Mihail Nicula

Hristos Mântuitorul și revoluția evreiască.

De mitropolitul ANTONIE al Chievului
Trad. de A. CUZNEȚOV, cand. de preot.

(Urmare)

Totuş răzburarea personală, ura și invidia, dar mai ales grija de planul lor revoluționar mult iubit și pentru care ei au jertfit toate puterile lor, a triumfat. În lipsa martorilor ceruți de legea T. V. ei ar fi trebuit să lase pe Hristos (Luca 22, 68), dar ei erau departe de această prescriere a legii și au început să caute martori, adică martori mincinoși. Despre aceasta vorbește cu deosebită claritate Evanghelistul Matei (26, 59—61) și Marcu (14, 55—59). Apostolul Ioan amintește, în că prima cercetare arhiereul Ana însuș a început acuzarea învățăturii și învățăce-

ilor și când Mântuitorul l-a adus aminte că altcineva trebuie să-l acuze, atunci unul dintre servitori L-a lovit peste obraz deși Mântuitorul în observația Sa s'a bazat, pe legea Testamentului Vechiu. Compară procedura incorectă a judecății lui Pilat contra lui Hristos (Ioan 18, 34) și contra lui Pavel în sinedriu (Fapt 23, 1—5). Cel trei evangheliști sinoptici ne istorisesc, că oboșiți de depozitiile fără nici un folos ale martorilor mincinoși, judecătorii lui Hristos, contrar legii, au pretins ca El să le mărturisească, dacă se consideră pe sine Hristos Fiul lui Dumnezeu. Mântuitorul n'a răspuns, până nu și-a repețit Calafa întrebarea cu jurământ, dar și atunci a răspuns numai explicând tăcerea Sa de mai înainte: „De voiu spune vouă, nu veți crede și de vă voiu întreba, nu-mi veți răspunde, nici mă veți slobozi.” (Luca 22, 67—68.) Odată Mântuitorul a întrebat pe farisei: „...Hristos? Al cui fiu este?” și când ei au răspuns: „al lui David,” l-a întrebat de nou: „dar cum David cu Duhul fi numește pe el Domn?” (Mt. 22, 41—45.) și nimeni n'a vrut să-l răspundă. Acum iarăși îl întreabă cu siguranță, cine e fiul Omului care va veni pe norii cerului despre care a vorbit prorocul Daniil și fiind sigur, că la această întrebare nu va căpăta răspuns, Mântuitorul vorbește de aceasta acum afirmativ: „De acum veți vedea pe Fiul Omului șezând de dreapta puterii și venind pe norii cerului” (Mat. 26, 64) Cuvintele acestea sunt luate aproape textual din prorocul Daniil: „Văzut-am întru vedenia nopții și iată cu norii cerului ca un fiu omenesc venea și până la cel vechiu de zile a sosit și înaintea lui s'a adus și s'a dat lui stăpânirea, cinstea și împărăția și toate popoarele și neamurile și limbile lui vor sluji și stăpânirea lui stăpânire veșnică care nu va trece și împărăția lui nu se va strica.” (Dniil 7. 13—14.) Cui i-s'ar fi părut că va putea acuza pe învățătorul pentru cuvintele luate din Sf. Scriptură a T. V? Dar arhierul s'a prefăcut' cașcând el nu ar fi observat aci vechea prorocie și a jucat o scenă de indignare și de revoltă, ca unul care aude o hulă. Sinedriul în unanimitate condamnă pe Mântuitorul la moarte, comișând călcarea legii în procedura interogativă și în însăși clasificarea așa numitelor vinovății, pentru că după părerea Iudeilor această prorocie se referă la Mesia care vine ca simplu om, dar totuși câștigă preamărire. De aceea Mântuitorul era silit să convingă pe Nicodim, că omul nu poate să se învrednicească de o astfel de mărire căci: „Nimeni nu s'a suit la cer fără numai Cel ce s'a pogorât din Cer, Fiul omului, care este în Cer. (Ioan 3, 13.) Dacă Iudeii au nădăjduit că Mesia se învrednicește de o astfel de mărire, fiind simplu om atunci în ce constă hula Mântuitorului, care stă înaintea lor ca simplu om referind la sine cuvintele acestea. Ei ar fi putut să nu împărtășească părerea Lui, ar fi putut susține, că aceste cuvinte se referă la o altă persoană, dar ei au căutat hulă în cuvintele

luate din cărțile prorocilor și aceasta au putut-o face numai prefăcându-se, că au uitat, de unde sunt luate ele, cum a și făcut Calafa și întreg Sinedriul. Noi ne-am oprit asupra acestei întâmplări din viața lui Hristos, ca să arătăm încă odată, în ce legătură strânsă cu legea Testamentului Vechiu, era atitudinea și învățătura Mântuitorului, deci cât de absurdă este opinia, care susține că sinedriul era convins, că Hristos era revoluționar și călcător de lege. De fapt revoluționar și călcător de lege era însuși sinedriul, precum reiese aceasta din cele spuse până acum. Aceasta se confirmă și mai împede din întâmplările următoare, care au însoțit patimile Mântuitorului.

Incepem cu întrebarea pusă de mai înainte, dar lăsată până acum fără lămurire: care a fost momentul în care s'a petrecut schimbarea sentimentului favorabil pentru Mântuitorul al masei în sentimentul contrar? La aceasta ne dau răspuns Evangheliștii Marcu și Ioan. Dela primul cunoaștem cecece a rămas neobservat în știința biblică Majoritatea cititorilor fiind îndrumată de cel din urmă, adică de Ioan, s'a obișnuit cu gândul că mulțimea care s'a prezentat înaintea lui Pilat împreună cu sinedriul și cu jertfa lui (cu Hristos) și ar fi avut discuție cu Pilat despre Hristos, dar după ce Pilat a propus slobozirea lui Hristos din prilejul sărbătorii Paștilor, mulțimea nu s'ar fi învovt și ar fi stăruit pentru eliberarea lui Varava, unul din tâlhari.

O astfel de asociere neașteptată și fără cauză a masei cu procesiunea dușmănoasă și acuzătoare față de Hristos înaintea judecății păgânești, — atunci când predarea și primul interogatoriu se făcuse noapte tocmai de teama unei revolte a poporului pentru apărarea lui Hristos (Mt. 26 5 și Marcu 14, 2.) — este neînțeleasă și nefirească. În realitate simpatia poporului era pe partea Mântuitorului chiar și Vineri dimineața. Insuș poporul venise la Pilat nu în urma lui Hristos, ci din prilejul altei nevoi proprii. Aceasta reiese din istorisirea Evanghelistului Marcu. Dacă și la el, cași la alți Evangheliști sunt neașteptate cere-rile poporului pentru condamnarea lui Hristos, aceasta e din aceeași cauză, pentru care la el rămâne neexplicată umblarea pe ape a lui Hristos. La aceasta însă vom reveni. Acum să vedem cum prezintă Evanghelistul Marcu venirea poporului la Pilat? El spune că la începutul interogatorului lui Hristos din partea lui Pilat, deodată cu aceasta „a început a cere să le facă precum pururea le făcea lor,” (15, 8) pentru că, „la praznic le slobozea lor câte un vinovat, pe care cereau ei” (st. 6.) Va să zică strigătele mulțimei pentru îndeplinirea acestui obicei s'au ridicat în afară de orice amestec în procesul de judecată a Mântuitorului. Una din trei: sau că cei cari au adus pe Hristos au aflat în pretoriu mulțimea adunată cu scopul de a stăruia pentru eliberarea lui Varava, sau că mulțimea aceasta a venit și a aflat la Pilat pe duș-

manii lui Hristos cu Mântuitorul, sau că cele două grupuri au venit din întâmplare din două locuri diferite și cu diferite scopuri, însă deodată. Explicarea unei astfel de situații o putem găsi la Evanghelistul Matei. Aici evanghelistul descrie interogatorul Mântuitorului și mirarea lui Pilat continuă: „Deci adunându-se ei (adecă poporul și nu cei cari au adus pe Isus Hristos) le-a zis lor Pilat: „pe care voiți să vă slobozesc pe Varava, sau pe Isus ce se zice Hristos?” (27, 17.)

Se naște întrebarea, de ce poporul ținea atât de mult la Varava? De ce au cerut lui Pilat cu atâta statornicie lertarea lui? Pentruce nu a voit Pilat să lase pe Varava? Apostolul Ioan, care de obicei vorbește pe larg despre lucrurile cari sunt amintite pe scurt la celalalt și vorbește laconic despre lucrurile care sunt tratate mai pe larg de autorii Evangheliilor sinoptice, (de exemplu, el de loc nu spune nimic despre cei 30 arginți, nici despre martorii mincinoși, nici despre răspunsul Mântuitorului cu prorocia lui Daniil, nici despre Irod, nici despre tâlharul cel îndreptat) despre Varava el vorbește mai pe scurt decât celalalt Evangheliști: „Varava era un tâlhar.”

E lucru ciudat, că Varava a rămas sub acest epitet atât în mintea poporului simplu, cât și a reprezentanților explicării științifice. E însă de știut că poporul nu ia în apărare pe simplii tâlhari, ci cere pentru ei sancțiuni mai severe, decât ar pune organul în drept. Citiți acum la celalalt Evangheliști despre Varava cuvinte, pe cari mai înainte nu le-ați observat

Iată ce zice Marcu: „Și era unul ce-l numia Varava, prins împreună cu soții săi, cari în zarvă făcuserăucidere” (15, 7) Iar Luca istorisește așa: „Care pentru o zarvă oarecare șiucidere, ce se făcuse în cetate, era aruncat în temniță” (23, 19.) Numai Matei se mărginește cu expresia scurtă: „și aveau atunci un vinovat vestit ce se numia Varava” (27, 16.)

În tot cazul din aceste bucăți relese clar, că Varava n'a fost un simplu tâlhar, ci un revoluționar, un conducător al unei cete, o persoană cunoscută poporului persoană care a provocat revoltă în oraș. Pentru aceasta este el atât de drag poporului revoluționar și mai ales acelora, cari au inspirat atunci o revoltă: citiți pe Evanghelistul Marcu mai departe: „Dar arhierii au îndemnat pe norod, ca mai vărtos pe Varava să-l slobozească lor” (15, 11.)

Cât de bogat este conținutul acestor puține cuvinte aproape neobservate în știința teologică! Trebuie să mărturisesc, că și eu am ajuns la înțelesul lor ade-vărat numai la 50 de ani ai vieții mele. Din cuvintele acestea relese în primul rând ceea ce a exprimat sim-nedriul după învierea lui Lazar, că adecă arhierii și cărturarii au luat parte la pregătirea revoltei poporului evreiesc, mai bine zis, că ei au condus pregătirea acestei mișcări și că presupunerea exegeților, că ei ar fi executat pe Hristos de teama revoltei po-

porale, este contrară realității istorice. — În rândul al doilea de aici se vede, că în acele minute fatale poporul n'a fost împotriva lui Hristos, dar șovăia să aleagă între Hristos și Varava. Privitor la aceasta putem găsi în a doua predică de chemare a Apostolului Petru, după Înălțarea Domnului la Cer și după Trimiterea Duhului sfânt (Fapt. 3, 13.) E foarte verosimil, că oameni vicleni au sugestionat poporul, că Hristos și așa va fi eliberat, ca fiind nevinovat și (e verosimil) că însuș Pilat propune eliberarea Lui, numai ca să nu lase pe Varava, unul din capii revoluției. Oricum, simpatia poporului pentru Hristos era manifestată statornic și era necesară stăruința arhierilor mai mari, de a convinge pe popor să prefere pe Varava față de Hristos. (Mat. 27, 20.) E o dovadă aceasta, că poporul era încă departe de a urî pe Hristos. Însă peste câteva minute s'a aprins de o ură vehementă, precum se vede din jurământul făcut pentru ei și pentru urmașii lor. Cauza urii și a creșterii ei o clarifică numai Apostolul Ioan, iar după celalalt trei, mai ales după Evangheliști Matei și Marcu rămâne neînțeleasă trecerea aceasta bruscă dela șovăială la ură turbată. Tăcerea lor despre schimbarea atât de bruscă se explică, precum am spus la începutul lucrării acesteia numai prin faptul, că ei dând explicarea acestei stări, ar fi însemnat să tradeze spiritul de revoltă a poporului și prin aceasta să potențeze tendința (romanilor) de a le nimici autonomia, — ceea ce s'a și întâmplat după răscoala din anul 67, când nu numai autonomia poporului evreiesc era ștearsă, ci era dărâmat Ierusalimul și templul Autorul Evangheliei a 4-a n'a mai avut motiv să treacă în tăcere această parte a întâmplărilor, pentrucă Evangheliă aceasta s'a scris după dărâmarea statului evreiesc.

Prin satele noastre.

Rar se va găsi la noi un intelectual, cu care discutând chestiuni bisericesti, să auzi lucruri bune din gura lui, despre slujitorii altarului. Cu verva-i obicinuită, — când bate apa pluă, — își arată lipsa de idealism a preotului, materialismul lui incarnat și mes'guranța lui intelectuală.

Preotul? ce are să facă? să dă și el pe brazdă și critică și el din greu poporul.

Să judecăm o clipă corect: dacă preotul e rău, poporul netrebnic, avocatul jupuitor etc. etc. atunci cine și ce este bun în țara aceasta? Fiind totul putred la noi, a trebui să fim șterși de pe suprafața pământului. Noi existăm însă, ba luptăm chiar pentru a ne îndrepta oiștea carului spre o viață mai bună. Atunci cum rămâne cu cobirea la tot pasul, ce-o ea auzim din gura atâtor și atâtor oameni? Glasul de cu-

cuvale! Fiecare să-și curețe curtea sa, să facă bine să nu se uite prin spărtura gardului la vecin, ci să muncească acolo unde e pus!

La sărbătoarea Constantin și Elena P. S. S. episcopul Aradului, cuprins de îndoială, a plecat să-și viziteze pe neașteptate 4 comune din apropiere. Se citea pe fața Arhierelui îngrijorarea, auzind vești rele, despre purtarea mai multor slujitori ai altarului, a poporului, își simțea idealul vieții sale, pentru care atâta a luptat și luptă continuu, periclitat în deosebi de aceia, cari în prima linie trebuiau să-l ajute. El știa prea bine că cârmuește adorarea poporului, că el este linia de unire a poporului cu Nevăzutul sfânt. El știa că-și conduce turma înțelepțește pe acest pământ și printre multe strădanii ale vieții. Și cel chemați în prima linie, preoții, să nu-l ajute? Privirea sa, — îndată ce am trecut bariera orașului, — căuta să descopere în sânge și în dreapta pe întinsele lanuri de grâu, cămășile albe ale credincioșilor noștri. O sat's-facție deosebită i-se citea în ochi, când pe întregul întins verde, ce ni-se desvălue înaintea noastră, ochiul său scrutător nu descoperii nicăiri ceea-ce căutase. Satisfacția a crescut, când trecând prin sate văzu cum fiil neamului nostru îmbrăcați în haine de sărbătoare își îndreptau pașii spre casa Domnului.

Au fost cercetate 4 comune: Glogovaț, Mândruloc, Cicir și Sâmbăteni. În Glogovaț părintele administrator, se cam grăbise cu serviciul divin, pentru că la ora 9⁰⁰, capela era deja zăvorâtă. S'a grăbit în lipsa de credincioși? Să nu se uite, că trăim azi vremuri când preotul are se umble după credincioși și nu credincioșii după preot. Preotul de azi trebuie să facă și misionarism, lucru ce nu s'a prea simțit în puternica comună șvabească Glogovaț.

În Mândruloc, Cicir și Sâmbăteni, am aflat poporul (deși cam puțini bărbați!) și pre preotul lor în biserică, unde fiind zi de sărbătoare, îi era locul. Ni s'ar putea pune întrebarea: e suficientă și mulțumitoare aceasta constatare? Sigur că nu, preotul doar are azi și altă chemare, și mai însemnată, chemarea pastorală și educarea tineretului: Cu ocaziunea unei vizitațiuni fugitive nu se prea poate pătrunde în miezul lucrului. Vizitațiuni mai dese, chiar și în zilele de lucru, vor putea dovedi, cum înțeleg preoții îndeplinirea chemării lor. În istoria bisericească a părintelui Dr. I. Lupaș cetim, că marele metropolit Șaguna, — căruia îi calcă cu atâta demnitate în urmă episcopul nostru, — făcea asifel de vizitațiuni din sat în sat, cercetând cu deamănuntul starea bisericilor, purtarea preoților și a poporului, laudând prețutindeni pe cei vrednici, pedepsind cu toată asprimea pe cei leneși și lovid „cu pedeapsă strașnică” pe toți păcătoșii, nepăsătorii și înrâiții!

Sunt cam prea drastice cuvintele aceste — vor zice unii preoți, — dar le voi opune cuplute și mai drastice: bapțiști, mileniști, pentecostaliști, adulter, că-

sătorii negliuite etc. — din cauza preotului inconștient de chemarea sa. P. S. S. știe ce voește, și e de așteptat, ca preoții să țină cont de acest lucru, să vegheze întru cele ce li-s'au încredințat, căci nu se știe ceasul și momentul, când ochiul pururea treaz al Vlădicului lor îi privește în activitatea, sau neactivitatea lor. Preotul să caute a lua exemplu de activitatea pastorală dela Arhieretul său, și atunci va putea privi senin în ochii celui ce l'ar întreba: pentru ce îți dă statul 32 jugăre de pământ și salar în bani — și iar putea răspunde arătând spre poporul credincios, blând, bun și cuvincios: pentru roadele aceste ale muncii mele!

Propaganda culturală creștină —Biblioteca creștinului ortodox—

„Universul” din 17 Mai a. c. scrie: P. S. S. Episcopul Dr. Comșa al Aradului face o întinsă propagandă moral socială în eparhie, dând îndrumări creștinești păstoriiților și îndeplinindu-și astfel „cu multă înțelepciune, misiunea de apostol bisericesc al neamului. Un admirabil mijloc de propagandă culturală și religioasă al P. S. Dr. Grigorie, Comșa este „Biblioteca creștinului ortodox” din care am primit câteva numere la redacție, cu subiecte ca: „Primejdia bap-tismului”, „Concubinajul, divorțurile și scăderea populației”, etc.

Unele din aceste scrieri sunt adevărate pastorale adresate „tuturor iubșilor credincioși” —pastorale pe care preoții le citesc în biserici în anumite zile de sărbători. Vorbind despre divorțuri concubinaj și scăderea populației, P. S. S. Episcopul dr. Grigorie Gh. Comșa scrie despre ultimele cutremure din Grecia și Bulgaria: „Nefericii sunt cei rămași fără adăpost, dar eu zic că de o mie de ori mai nefericii sunt de cât ei cei ce n'au fost loviți de cutremur, dar în familiile lor este sguđuire. Sguđuire mare este când la căsătorie lipsește binecuvântarea bisericii, când căsătorile se desfac neseros și nu se prea văd prunci prin satele noastre. Aceste lucruri sdrucină familia, care e temeliea vieții creștine.

„E vorba de trei împrejurări, cari ar trebui să lipsească cu desăvârșire din viața noastră. Sunt trei înfricoșătoare păcate, cari ca trei guri de iad, macină atâtea suflete de frați de ai noștri și sdrucină societatea și ameninșă neamul cu pierzare. Iatăle care sunt aceste mari păcate: „Concubinajul divorțurile și lipsa de prunci”.

Urmează talmăcirea acestor „înfricoșătoare păcate”. Vorbe simple, fericit alese, pe înțelesul tuturor caută să prindă mintea cititorului ca să-l lămurească asupra celor buna și de folos neamului.

„Biblioteca creștinului ortodox” este o carte bună, folositoare, ușor de citit, și la ea colaborează de câțeva vreme mulți oameni de vrednicie din epar-

hia Aradului. bucuroși am fi să vedem cărticele de acerteza tipărindu-se și în alte eparhii ale țării, ca astfel sub egida bisericii, cu colaborarea celor mai buni diacone noi, să se pornească opera constructivă a ridicării celor mulți ca și a unora dintre cei puțini pe calea încercării morale și a virtuților lor strămoșești.

L. L

Discurs rostit la sfințirea Monumentului eroilor din Chișoda. *Iubiți creștini.*

Printr'o curioasă îndatorire adunatu-ne-am, să înrăvășim azi în largul câmp al cronicei locale un eveniment însemnat și să încopciem între trecut și viitor o zală de înțeleasă legătură sufletească.

În valul vremii ne oprim o clipă la treptele acestui monument, ca să ne umplem de sfințenia, ce transpiră din mola tăcere a granitului. Căci din înfiorarea privirilor atâtor nume țesute în fir de aur ni-se înșiră tot atâtea mărgăritare din povestea cea mare a neamului, ce nu s'a sfârșit încă și care cu împletirile-i de duloșie ne stoarce admirație, ne îndeamnă, ne înalță.

În împletirile-i mărețe și satul nostru și-a dat partea răsărind grămada de eroi, în fața cărora ne plecăm azi, ca să le aducem cununa meritatei recunoștințe. I-am strâns aici într'un mănunchi din marile depărtări: de prin morminte cu căpătâi și fără căpătâi din atâtea altare ale idealului de veacuri.

Locul de odihnă întruchipat l-am ales aici în umbra bisericii, care ni-a dat preajma școlii și a casei culturale, care ni-a crescut. Pentru că s'o știm: Toată vlaga noastră de mil de ani a fost păstrată prin slova octoihului și a ciaslovului, cari au ținut într'un suflet, într'o unitate un popor atât de meșter răzlețit politicește și tot în ocrotirea lor avem să ne ținem și în viitor ca neam și ca popor coștient. Școala și casa culturală au să încadreze acest substrat prin luminarea minților și prin ciselarea coștiinței naționale din pilda acestor fii ai țării și aici respectiv ai comunei. Noi avem cătră morții un cult deosebit de temelnic în credința moștenită și în cerința firească a sufletului, care nu-și rupe legăturile de iubire. Iar cu îndoită încredere serbează poporul nostru cultul eroilor pentru că soarta ne-a ursit, să fim un popor de viteji, să ne scriem cartea vieții numai cu condele de sânge iar paginile de mângăiere și de liberbertate să ni-se deschidă numai prin mormintele răsirate în lung și în lat. De aceea aceste praznice de pomenire nu se mărginesc numai la cadrul formelor de cult. Ele ne mișcă, ne dau viață pentru că și eroii noștri nu sunt morți; ei trăesc în paginile istoriei.. în slujbele bisericii.. în marmura rece.. în inimile noastre.

Sufletul lor mare revarsă deapururi din duhul stăruitor spre călăuzire în vremuri de bine și spre încurejare în vremuri de urgie. Mărirea lor se înalță maiestos în privirile noastre, a acelor mărunți și gloria lor fără seamăn crește în ochii noștri cu meritul, că prin ei avem viața și tot ce avem.

În referința grijilor zilnice ei au lăsat ce-i drept și urme de durere rane nevindecabile în multe plepturi tânguri și lacrimi simțite, dar în concepția adevăratului rost de viață ei strălucesc în aureola, în care nu încap tânguire. Lacrimile sunt semne de slăbiciune, pe care nu se cade să le arătăm în fața acelor, cari n'au avut-o.

Din atâtea plepturi se smulge azi numai simțirea de pietate și de recunoștință, ca să se înalțe către cerurile îndurătoare, care ne-au dat suferințele, dar și putere de împotrivire. În tainica închinare se limbină azi cugetele celor recunoscători, ca să priceapă glasul faptelor mărețe, răsfrânte în soarele viitorului. Căci numai faptele, ce rămân, determină vrednicia celor ce ne lasă. Iar fapte mai mari decât ale ostașilor nu s'au pomenit. În inima lor nu egoismul de sfârșar a aprins pilduitoarea lăpădare de sine, ci arată dragoste de ai săi, cinstea, iubirea moșiei și a țării, libertatea și dreptatea. Sbuciumări sufletești, cari în clocotul sfințit prin dreptatea cauzei, i-a înălțat la țarla, ca să-și treacă toate amintirile și să-și înecă sufletele în lacrimile și în suferințele urmate a celor rămași în urma lor.

Au trăit luptând și au luptat murind pentru un ideal.

Iar idealul nu se înlănțulește în încopcierea trecătoarelor interese pământești. El își are sterele sale, în care s'au înălțat cei mai buni ai noștri.

E lege a firii, ca înfăptuirile mari să crească numai pe altare de jertfă. Istoria omenimei ne arată a c e a s t ă l e g e î n c e p â n d ca jertfa părinților către fii și acestora către urmașii lor. Creștinismul, cea mai ideală întocmire socială, au nu se propțește pe mormintele milioanele de mucenici, începând cu crucea de pe Golgota? Cuceririle științei au cerut vieți și însăși natura ne îmble rodirile numai cu prețul morții grăuntelui.

Iar istoria dealungul veacurilor încercuește granițele popoarelor numai în măsura simțului de jertfă.

Acest sântământ înalt stăpânește istoria noastră ca un veșnic simbol, ce ne-a stat proptă în năprasnicia vremurilor și ne-a dat țarla reînvierii, decâteori vrășmașii ne credeau stănși încât lumea ne-a poreclit cu șapte vieți în peptu-ne de aramă. Prin el ne-am cucerit dreptul la viață și ne-am prins locul cuvenit între popoarele lumii. De aceea și amintirea eroilor ne răscolește mândria, ce trece prin secole ca o dără de lumină, aprinzând în momente grele vitejia uimitoare.

I. C. I Din clătinaarea acestor mândrii și din folosul moștenirii lăstate ni-se impun și ușoare îndatoriri.

Întâl de toate ni-se cere recunoștință față de eroi, ca binefăcătorii noștri și ca urmare firească în înlănțuirea iubirii dintr'o mare familie a morților și a viilor. despărțiți numai în momente abia deosebite.

Ni-se cere ascultarea lor, a aceluia, cari ne vorbesc prin jerfa împlinită spre fala și gloria noastră. Ni-se cere onoarea lor, prin care noi înșine ne cinștim în conștiință și în fața lumii, onorându-ne și neamul și preamărind trecutul.

Ni-se cere ca moștenirea lăsată să o ridicăm la înălțimea, ce i-se cuvine după vrednicia trecutului și în temeiul jerfelor. Scăpați din urletele sălbăticiilor să încingem lupta pe tărâmurile păcii, prin știință, prin credință, prin muncă cinștită, care pe unde și-a ales ogorul de viață.

Iar voi nemuritorilor cșteni, primiți acest mic prinos tămălat cu mărturisirea, că amintirea voastră e păstrată în inimi, cari știu să doinească vechiul cântec. Odihniți în pace, rodul ostenelelor voastre s'a înfăptuit povaița voastră sfântă, e ascultată și păzită!

V. Aga.

„Ca la Breaza“

dare de seamă a delegației Arădane, la escurzia cooperativelor în valea Prahovei.

„Caraimanul“ din Breaza este prima bancă populară din întreaga țară.

În ziua de 20 Maiu a. c. comuna Breaza din județul Prahova, a fost teatrul unui eveniment extraordinar.

Subiectul sărbătoririi a fost nu banca populară „Caraimanul“, care și-a început activitatea înainte de 35 ani, cu 36 membri și cu un capital societar de 600 Lei, încheinduși socotelile în a. curinte cu 12.000.000 Lei, ci, ideea preconcepută în crerul a lor doi îndrumători ai satelor, idee, din care a izvorit tot ce s'a făcut în România de atunci și până în prezent, pentru desrobirea țaranului român, care este talpa țării.

„Sărbătoritul de azi, nici nu-și dau seama de binele ce ș'a revărsat asupra întreg neamului românesc prin străduința lor de a scăpa pe conșeteni din mreja cămătarnicilor, lipitorile satelor, prin întemeierea Caraimanului, care este cea dintâiu bancă populară în România.

„De aici a pornit râvna pentru munca extra școlară peconizată cu atâta înțelepciune de Ministrul Spir Haret, și improprietățile țaranilor, idealul regelui Ferdinand, întemeietorul României mari“.

Cu aceste cuvinte a înfipt reprezentantul guvernului, dl. fost ministru Chirculescu, ordinul „Coroana României“ în grad de ofițer, pe peptul învățătorului Ioan Ștefanescu și a fostului său elev de școala primară preotul Samson Ionescu din comuna Breaza

Cuvintele acestea, din noi, au stors un extaz de admirațiune, iar din ochii celor sărbătoriti lacrimi de bucurie.

„Ca la Breaza“ a devenit un simbol în întreaga țară, iar atributul de Brezean din Prahova, o mândrie a indivizilor de acolo.

Un fapt pe care noi l'am cunoscut, din hora brezenilor, dar până în ziua de 20 Maiu a. c. nu l-am înțeles.

Breaza este o comună, ce nu se vede, dar se simte.

E sus pe un platou al dealurilor din dreapta Prahovei și se estinde mai mulți Km. dealungul șoselei, „București—Sinaia—Predeal“, cea mai frecventată cale din România, deasupra liniei ferate ce leagă Transilvania cu vechiul regat.

Colibele de odinioară, din cari au răsărit o mulțime de conducători ai vieții sociale de azi, au dispărut. Ele sunt înlocuite, ca prin farmec, de case familiare bine îngrijite, în formă de vile, între cari, școala primară, școala de menaj și industrie casnică, banca populară și casa culturală sunt palate, ce se întrec în frumsețe cu conacul prințului Brancovean, situat în mijlocul unui parc admirabil. Și tot ce vezi cu ochiul e datorit muncii desinteresate a preotului Samson Ionescu și a învățătorului Ioan Ștefanescu, cari nu vorbeau ci plângeau în fața noastră, cei adunați din toate părțile țării, să admirăm rezultatele bunei înțelegeri dintre preot și învățător.

În adunarea festivă, ținută în localul școlii, care nu putea cuprinde mulțimea delegațiilor și a poporului din Breaza și comunele învecinate, după ce s'a împărțit Monografia băncii „Caraimanul“, în care s'a expun până în amănunte toate fazele de dezvoltare, a acelei instituțiunii făcătoare de minuni, sărbătoritii întemeietori, au fost binevenți de reprezentantul guvernului, de directorii generali ai centrului băncilor și cooperativelor, de președintele federației Prahovene și de câtră unul din delegații federației din Transilvania.

La masa servită în cinstea oaspeților, în marea sală de spectacole a casei culturale, prin o deosebită atențiune ce ni s'a dat de către dl George Bumbesti binemeritul cooperativ și întemeietorul băncilor și a cooperativelor în părțile noastre, într'un toast ținut pentru ministrul Chirculescu, care prezidiă la aceea masă, răspunzând provocării prin cuvinte de recunoștință față de cei ce au aruncat și cultivă cu multă competență sămânța cooperatiei și în părțile noastre, scoțiad la iveală — prin dovezi istorice — virtuțile străbunilor, cari, bazați pe spiritul de solidaritate prin cooperatie, a putut să reziste toate furtunile timpurilor și să ne transplanteze puterea de a supravețui pe toți exploatații din cursul veacurilor, după cuvintele poetului

„Tot să stinge piere
Oameni și popoare,

Numai tu virtute
Ești nemuritoare."

Sub asemenea impresii ne-am îndepărtat din Breaza în dimineața zilei de 21 Maiu, plecând, cu autocamioanele, ce ni s'au pus la dispoziție, spre comuna Comarnic, unde am fost așteptați cu mesele întinse, de către reprezentanții băncii populare „Comarnic”, a cărei bilanță de verificare ne arată ca rezultat suma de peste 7.000.000 Lei.

Stațiunea a treia eră „Sinaia” cu banca populară „Albina” ce are la activ suma de peste 12.000.000 Lei.

Aici, călăuziți de prefectul județului, după ce am făcut o închinăciune în frumoasa mănăstire, în genunchind și în fața normântului lui Tache Ionescu, unul din cei mai de seamă îndrumători a țării în timpul războiului mondial, am vizitat castelul regal, templul artei, care întrece în splendoare și bogăție cunoscutele castele împărătești din Viena și cel regal din Budapesta, și reoglindează perfect sufletul cel mare al reginei poete Carmen Silva și a luminatului ei soț regele Carol I. întemeiatorul dinastiei române și eroul Independenței dela Plevna și Grivița.

Fermecați de aceasta capodoperă a ingeniozității omenestii, pornim spre Poiana Țapului, unde se deschide admirabila priveliște a muntelui *Caraimanul*, care, cu crucea eroilor așezată în culmea sa, predominează întreaga vale a Prahovei.

Abla acum să începe calvarul escursionistilor, porniți pedestru spre „*Urlătoarea*”, cascadă din coasta muntelui Caraiman, unde cade apa dela o înălțime de 30-40 metri.

La pornire, eram în șirul celor din urmă, pentru că îngrijorat de slăbiciunea bătrânețelor, cu greu mă îndemnam la sușul, ce devenea din ce în ce mai anevoios.

Frumseța naturală a pădurilor de brad și fag pre cari le străbăteam, în contrast cu minunile artei din castelul *Peleş*, mi-a scormonit tot sufletul și cuprins fiind de o inspirație neobicinuită, stau locului și mă întreb: sunt oare aceste realități ori visuri? Mi s'ă părea că urc calea grea și primejdioasă ce duce spre porțile râului, unde numai puștii pot ajunge.

Și sub aceasta impresie, aripându-mă prin puterea voinții, am început să întrec încetul cu încetul pe toți însoțitorii, bărbați și femei, toți oamenii în puterea vâștii.

„*Urlătoarea*”, scopul excursiunii, o aflai mai măreț și mai impunătoare decât mi-am închipuit-o din cele auzite. E o arterie puternică de apă, ce isbucnește din interiorul Caraimanului, care, cale de 3-4 km, condusă fiind pe niște sghiaburi de lemn, dă putere de viață giganticei fabrici din Bușteni, la transformarea pădurilor de braz în hârtia, ce răspândește prin carte cultura românească, până la cele mai mici cătune din țară.

Luându-o apoi spre panta din spre Bușteni, am sosit cel dintâiu în comună.

Terminul, stabilit în programa pentru vizitarea fabricii de hârtie, îl pierdusem, cu calea obositoare de pe munte, dar pentru vizitarea bogatei magazini de coloniale manufacturi și vesminte a cooperativei „*Treicolorul*” din Bușteni, mie mi s'ă ajuns timp îndestulitor, până la coborârea de pe munte a escursionistilor, rămași cu mult în urma mea.

Rezultatul acestei sfortări de voință m'ă schimbat esențial, nunumai în ceiace privește puterea de rezistență, dar și în gândire, așa că la splendida masă dată în onoarea noastră de banca „George Lazar” din Bușteni. m'am trezit la aripa tinerilor, unde, cugetându-mă la cel de acasă, pe cari i-am lăsat îngrijorați de bătrânețele mele, într'un toast aplaudat frenetic de frumoasa cunună de doamne, am făcut mărturisirea, că în urma celor experiate și văzute, sânt, că numai sunt bătrânul șovăitor dela plecare, ci un tânăr pe care poate nici nu-l mai recunosc cel de acasă.

Tot atunci, ridicând păharul în sănătatea simpaticului nostru călăuzitor, a d-lui prefect al județului, care stăpânește acele locuri uimitoare și făcătoare de minuni, l-am rugat, să stăruie în sferă competenței sale ca valea prahovei, să-și primească, conform realității, numele de „*Valea minunilor*”.

Incântat de inspirațiunile noastre, domnul Inspector general *G. Constantinescu*, care a pus la cale aceasta escurziune, face declarațiunea, că s'ă simte mai ușurat, degajându-se de o datorie veche față de Ardeleni și în spețial față de noi Aradani, pentru dragostea de care l'am împărtășit, din privilegiul unei excursiuni făcute în anul 1922 cu cooperatorii Prahoveni în orașele noastre.

Noi suntem însă de credința, că ni-s'ă plătit numai dobânda după capitalul dragostei ce i-am împrumutat la timpul său. Datoria sustă și pri urmare, dl Inspector general nu va înceta a ne rebonifica cu o rentă permanentă din bogatul tesaur al sufletului său, cel puștin, până când băncile populare dela noi, vor ajunge să fie deopotrivă cu cele din Prahova.

Dar iată-ne ajunși la ultimul punct din program, la comuna Azuga, care prin energia fabricilor sale cu renume mondial, încununează minunile Prahovei.

La ora 6 p. m., în momentul descălecării noastre, șuerând sirenele fabricilor, să umple comuna de furnicarul lucrătorilor oboșiți de greul muncii, dându-ne privilegiul, să ne imaginăm într'o clipită, acela ce nu puteam experia nici într'o săptămână, vizitând de-a rândul cele 8 fabrici ce le are Azuga.

Cu toate acestea din delicateța tinerului și foarte prevenientului director al fabricii de postav, am putut vedea, cum s'ă transpoartă lâna în mod automat din mașină în mașină, până să se transforme în postavurile de calitate cea mai aleasă; ca apoi, deplin satisfăcuți, să ne putem înfrupta și de admirabila bere

de Azuga, la mesele întinse pentru noi în pompoasa sală de spectacole, depe a cărei bină, se răspândeau melodios doinele românești înălțătoare de suflet, executate cu multă destoinicie de corul bisericesc condus de un tânăr învățător din Azuga.

Așa s'a sfârșit frumoasa vizită a cooperatorilor din valea Prahovei, pe care, sufletele noastre inspirate de cele văzute și auzite, o talmăcesc de „Valea minunilor”.

De încheiere, aducem omagiile noastre în semn de recunoștință acelor, cari ne-au dat privilegiul să intensificăm legăturile de frățietate și inspirându-ne de duhul înaltemergătorilor cooperației române, să devenim apostoli neobosiți ai acestei probleme, singura în stare, să ne scape de paraziții incuibăți pe neobservate în satele noastre, exploatând energia românească spre întărirea lor și slăbirea noastră, și, să desăvârșească unirea sufletească a tuturor românilor.

I. Moldovan,
inspector școlar penzionat dir. al federalei
„Zorile” din Arad.

INFORMAȚIUNI.

Personale. Vineri în 25 Mai P. S. Sa Episcopul nostru Dr. Grigorie Gh. Comșa, a plecat la București petru a participa la ședințele sesiunii ordinare din anul curent, ale Sfântului Sinod.

Nr. 2943 | 1928.

Circulară.

cătră toate oficiile protopopești și parohiale din eparhia ort. română a Aradului.

Vestim cu plăcere, că în biblioteca istorică a Asociației pentru literatura română și cultura poporului român a apărut o prețioasă lucrare istorică a P. C. Sale protopop profesor universitar Dr. I. Lupaș, cu titlul Epocelor principale în Istoria Românilor.

Lucrarea este vrednică de cea mai largă atenție și îmbrățișare, nu numai că slugește scopul cultural al „Astrei” în sânul poporului român, ci și pentru cuprinsul cărții însăși, care dă o foarte temeinică orientare generală, uneori cu prețioase detalii istorice, în ce privește trecutul Neamului românesc și a Bisericii sale.

O recomandăm cu toată căldura, atât preoților și intelectualilor noștri, cât și pentru bibliotecile parohiale și protopopești, și invităm pe PP. CC. Părinți Protopopi și preoți să stăruie cu orice prilej pentru procurarea și lățirea ei. Comandele e mai bine să se facă deodată colectiv pentru câte un protopopiat. Se poate

procura, cu prețul de 60 Lei exemplarul dela autor (în Cluj) ori dela „Astra”, Sibiu.

Arad, la 16 Mai 1928.

Consiliul Eparhial Ort. Rom. din Arad.

Nr. 2868—1928.

Biblioteca Bunului Creștin.

Sf. Episcopie a Orăzii a început să publice o serie de broșuri de propagandă religioasă sub titlul de mai sus. Cele dintâi două broșuri, întocmite în formatul „Bibliotecii Creștinului Ortodox” au apărut deja, din condeiul P. C. Sale Cornel Magieru, preot misionar eparhial la Oradea și poartă titlul: 1. Care este botezul cel adevărat? 2. Cinstiți sfințele Icoane și sf. Cruce.

Atragem atenția PP. CC. Părinți protopopi și preoți și a creștinilor noștri asupra acestor publicații și asupra celor ce vor mai urma, pentru a se folosi și de acestea binevenite, reușite și folositoare broșuri în nizuința de luminarea și apărarea creștinilor noștri.

Arad, 16 Maiu 1928.

Consiliul eparhial ort. rom. Arad.

Grigorie m. p.
episcop

Licitațiune minuendă.

Pentru lucrările de renovare a edificiului și iconostasului sf. bisericii din Lipova (Bănal), în baza planului și devizelor de spese aprobate de Ven, Consiliu eparhial din Arad cu No. 3707—927 se publică licitațiune minuendă pe ziua de Duminecă după Rusali 10 Iunie a. c. la ora 3 d. m. în localitatea școlii de lângă biserică pe lângă următoarele condițiuni:

1 Licitanții vor depune vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare garantate de stat, pentru lucrările la cari vor reflecta restitulrea cărora va urma după recepționarea lucrărilor.

2 Licitanții nu pot pretinde spese pentru participare la licitațiune.

3. Licitanții vor dovedi îndreptățire în scris de a întreprinde lucrările având cvalificație minimă de măiestru zidar diplomat.

4. Devizele, planul și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Lipova în orice zi.

5. Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința lucrările de renovare acelu reflectant în care va avea mai multă încredere, fără considerare la rezultatul licitațiunii.

6. Lucrările de renovare se vor începe numai după aprobarea din partea Ven. Consiliu eparhial a contractului ce se va închea cu întreprinzătorul.

Lipova, 24 Mai 1927.

Consiliul parohial.